

УДК 342:352/354:61

[https://doi.org/10.33296/2707-0654-19\(38\)-19](https://doi.org/10.33296/2707-0654-19(38)-19)

ШЕЛЕСТ ОЛЕКСІЙ

кандидат економічних наук, доцент,
Навчально-науковий інститут «Українська
інженерно-педагогічна академія»
Харківського національного університету
ім. В. Н. Каразіна, м. Харків, Україна
ORCIDiD: <https://orcid.org/0000-0001-8397-9397>

БАБІЧЕВ АНАТОЛІЙ

кандидат наук з державного управління, доцент,
проректор з науково-педагогічної роботи,
Харківський національний університет
ім. В. Н. Каразіна, м. Харків, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7587-4824>

ОЦІНКА ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ ХАРКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація: У статті розглянуто аналітичні аспекти формування місцевих бюджетів, що обумовлені змінами податкового та бюджетного законодавства. Проаналізовано виконання показників за основними джерелами надходжень до бюджету територіальної громади міста Харкова. Важливим завданням статті є дослідження можливостей територіальної громади щодо фінансування різних напрямів її розвитку та підвищення ефективності управління бюджетними коштами з урахуванням наявних ресурсів та вагомості видатків. Наведені першочергові напрями фінансування видатків, що визначені умовами воєнного стану та пов'язані з функціонуванням міської інфраструктури.

Воєнний стан, подовжений у зв'язку з триваючою повномасштабною російською збройною агресією проти України, визначив нові умови виконання місцевих бюджетів у 2023 році, характерною ознакою яких виступають: не застосування середньострокового бюджетного планування у зв'язку з нестабільним соціально-економічним становищем, що унеможливорює визначення макропоказників на перспективу; високий рівень залежності якості планування доходів та видатків від внутрішніх та зовнішніх факторів, які впливають на організацію бюджетного процесу; підвищення рівня автоматизації процесів управління муніципальними фінансами шляхом застосування новітніх цифрових технологій взаємодії фінансових органів та органів казначейства, розпорядників та одержувачів бюджетних коштів.

Детальний аналіз зазначених особливостей бюджетного процесу та оцінка їх впливу на виконання бюджету територіальної громади протягом 2023 року дозволили визначити проблемні питання, пов'язані з виконанням показників

наповнення доходів, бюджетуванням заходів міських цільових програм, та виявити внутрішні резерви поповнення фінансового ресурсу та залучити додаткові міжбюджетні трансферти. Це дозволяє забезпечити ефективність управління бюджетними коштами в установленому режимі, враховуючи їх ресурсну можливість та пріоритетність видатків.

Ключові слова: оцінка, бюджет, доходи, видатки, витрати, борг, місцеві податки, трансферти.

Вступ. Останнім часом реалізація покладених на державу завдань та функцій передається з вищого бюджету до рівня регіонів. Нині саме органам місцевої влади доводиться забезпечувати цілісний розвиток регіонів, гармонійний розвиток, як виробничих галузей, і невиробничої сфери. Соціально економічний розвиток територіальної громади все більше і більше залежить від їх виконання координаційної функції місцевого органу влади.

Держава за допомогою регіональних бюджетів проводить вирівнювання соціально-економічного стану територій, які через географічне положення суб'єкта, кліматичних умов, історичного формування регіону, покладів корисних копалин, рівня податкового потенціалу відстають за темпами розвитку. Виступаючи посередниками державних органів влади, місцеві органи влади ретранслюють податкову, бюджетну, інвестиційну та загально економічну політику своєї території. Вирішення соціальних та економічних проблем сучасного суспільства багато в чому обумовлено станом функціонування бюджетної системи, в тому числі порядком формування доходів бюджетів та здійснення видатків.

Нині сучасний стан функціонування бюджетів територіальних громад далеко від досконалості. Вторгнення РФ поставило значні виклики перед громадами. Саме на місцевому рівні необхідно вирішувати гуманітарні, комунальні, логістичні та міграційні проблеми, відновлювати зруйноване – а на це необхідні фінанси. Таким чином, необхідно посилювати податковий потенціал держави та виявляти потенційно прибуткові джерела бюджету, що забезпечить надходження доходів до бюджету. Все це вимагає підвищеної

уваги з боку науковців та практиків до проведення досліджень та розробки практичних рекомендацій щодо забезпечення трансформаційних змін бюджетів територіальних громад в умовах продовження дії воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню особливостей функціонування бюджетів територіальних громад в Україні в умовах воєнного стану свою увагу присвятили такі науковці, як: М. Б. Гупаловська [1], С. А. Дяченко [3], О. Крайник [4], Т.Ф.Куценко [5], І. В. Лещух [6], В. В. Малишко, І. М. Макарчук, Л. О. Дем'яненко [7], В. В. Письменний [9], основою досліджень яких стало вивчення забезпечення самостійності місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації, трансформації структури та перспектив подальшого формування доходів місцевих бюджетів в умовах війни, дослідження сучасного стану та прогнозів розвитку місцевих бюджетів в умовах децентралізації.

Тому, у першу чергу звертається увага на забезпечення доходної частини державного бюджету, а також збалансованості його показників через прийняття законодавчих ініціатив. Необхідно зауважити, що вивчення теоретичних і практичних досліджень вітчизняних і зарубіжних учених та практиків дає можливість зробити висновок про недостатню розробленість питань стосовно співвідношення та структури джерел фінансування розвитку територіальних громад в умовах воєнного стану.

Мета статті – провести оцінку рівня фінансової спроможності територіальної громади м. Харкова та розглянути напрями забезпечення ефективності управління бюджетними коштами в установленому режимі, враховуючи їх ресурсну можливість та пріоритетність видатків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблеми формування доходної частини бюджетів територіальних громад пов'язані з комплексом невирішених питань соціально-економічного плану, одне з яких полягає в наростаючою диспропорцією структури бюджету, за якої темпи зростання видаткової частини перевищують дохідну, у зв'язку з чим розмір дефіциту

бюджету систематично збільшується, що, у свою чергу, не дозволяє проводити соціально спрямовану та інвестиційно орієнтовану політику. Джерела доходів місцевих бюджетів не є невичерпними, що призводить до незбалансованості бюджетів територіальних громад [14].

Показники доходів бюджету Харківської міської територіальної громади сформовані з урахуванням: уточнених макропоказників економічного і соціального розвитку України за результатами консультацій та висновків експертів Міжнародного Валютного Фонду, Національного банку України; змін поточної ситуації та окремих припущень прогнозу щодо індексу споживчих цін, розрахункового обмінного курсу гривні до долару США; впливу воєнних дій на фінансово-економічні процеси країни та регіону; оновлених норм Бюджетного та Податкового кодексів України, інших законодавчих та нормативно-правових актів, що стосуються міжбюджетних взаємовідносин; особливостей, визначених Законом України «Про Державний бюджет України на 2024 рік»; статистичних показників, які використовуються при розрахунку прогнозних надходжень; виконання бюджету Харківської міської територіальної громади за 2023 рік; очікуваних за 2023 рік і прогнозних на 2024 рік показників економічного і соціального розвитку міста.

Бюджет на 2024 рік включає загальний та спеціальний фонди, трансферти з державного бюджету. Фінансова ситуація в умовах воєнного стану характеризується загрозливим зростанням боргового навантаження, що виступає одним з ключових факторів гальмування ефективного розвитку міжбюджетних відносин.

Бюджет Харківської міської територіальної громади на 2024 рік розроблено на базі прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку територіальної громади, що враховують порушення ланцюгів економічної діяльності у зв'язку з воєнним станом, який продовжено.

Прогнозування дохідної частини бюджету побудовано на змінах податкового та бюджетного законодавства, що передбачає особливості

зарахування податку на доходи фізичних осіб до місцевих бюджетів, зокрема: зарахування податку на доходи фізичних осіб від грошового забезпечення військовослужбовців до державного бюджету; продовження зарахування 64% податку на доходи фізичних осіб до місцевих бюджетів; незастосування індексів споживчих цін, індексів цін виробників промислової продукції до акцизного податку, екологічного податку і рентної плати; скасування з 1 серпня 2023 року права застосовувати третю групу спрощеної системи оподаткування із ставкою 2% та з 1 липня 2023 року знижених ставок оподаткування пального акцизним податком.

При плануванні видатків враховано умови дотримання державних соціальних стандартів та казначейського обслуговування місцевих бюджетів у правовому режимі воєнного стану щодо:

- виплати заробітної плати працівникам бюджетних установ та комунальних підприємств, інших соціальних виплат окремим категоріям громадян (відповідно до вимог бюджетного законодавства);
- надання соціальної підтримки населенню міста в сфері житлово-комунальних послуг, послуг пасажирського транспорту тощо;
- облаштування захисних споруд цивільного захисту, споруд подвійного значення та приміщень, що плануються до використання для укриття населення;
- виконання гарантійних зобов'язань за інвестиційними проектами розвитку інфраструктури міста, що реалізуються коштом міжнародних фінансових інститутів;
- відновлювання зруйнованих об'єктів житлово-комунального та соціально-культурного призначення, транспортної інфраструктури тощо[2].

Також, бюджет Харківської міської територіальної громади на 2024 рік враховує призупинення дії окремих норм законодавства щодо перерахування реверсної дотації до державного бюджету та доручення про погашення заборгованості за середньостроковими позиками за рахунок вільного залишку

коштів бюджету Харківської міської територіальної громади, який утвориться на кінець 2023 року, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України [8,10].

Доходи загального фонду бюджету Харківської міської територіальної громади без урахування міжбюджетних трансфертів на 2024 рік заплановані в сумі 13 053,2 млн гривень проти виконання за 2023 рік – 14 312,3 млн гривень (на 8,8% менше). Зменшення фінансового ресурсу територіальної громади пов'язане з зарахуванням податку на доходи фізичних осіб від грошового забезпечення військовослужбовців до державного бюджету (рис.1).

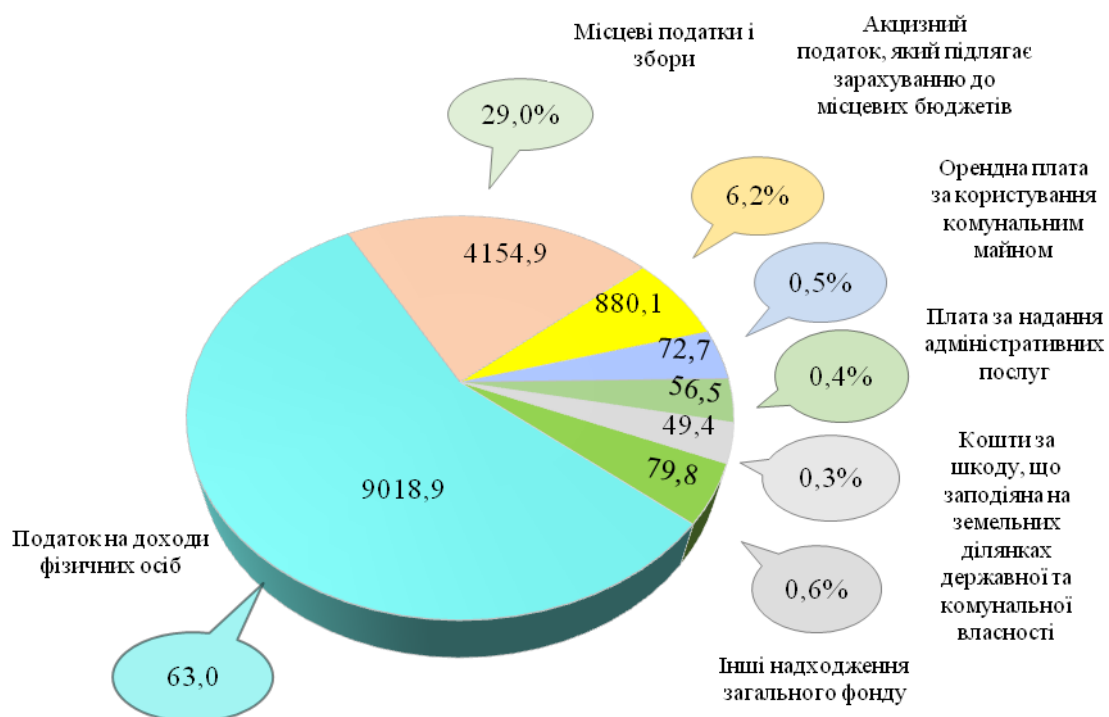

Рис.1. Структура доходів загального фонду бюджету Харківської міської територіальної громади у 2023 році [13].

Обсяг доходів загального фонду відповідно до Бюджетного кодексу України, сформований за рахунок таких джерел, як:

- відрахування від податку на доходи фізичних осіб в розмірі 64,0%;
- податок на прибуток підприємств міської комунальної власності;
- рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів;
- акцизний податок з виробленого в Україні та ввезеного на митну територію України палива;
- акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів;
- податок на майно, включаючи податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, плату за землю та транспортний податок;
- збір за місця для паркування транспортних засобів;
- туристичний збір;
- єдиний податок;
- частина прибутку (доходу) комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до відповідного місцевого бюджету;
- 10 відсотків надходжень від адміністративних штрафів за адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, що зараховуються за місцем фіксації правопорушення за допомогою відповідних технічних засобів - приладів контролю;
- адміністративні штрафи, що накладаються виконавчими органами місцевих рад або утвореними ними в установленому порядку адміністративними комісіями;
- адміністративні штрафи та штрафні санкції за порушення законодавства в сфері виробництва та обігу алкогольних напоїв та тютюнових виробів;
- адміністративні збори за державну реєстрацію прав на нерухоме майно та їх обтяжень;

- адміністративні збори за реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань;
- плата за скорочення термінів надання послуг в сфері державної реєстрації прав на нерухоме майно та державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань;
- плата за надання інших адміністративних послуг, що стягується за місцем надання послуг;
- плата за оренду міського комунального майна;
- державне мито;
- надходження сум кредиторської та депонентської заборгованості, за якими минув термін позовної давності;
- інші надходження (повернення фінансування минулих років, надходження від списання матеріальних цінностей і т. д.);
- кошти за шкоду, що заподіяна на земельних ділянках державної та комунальної власності, які не надані у користування та не передані у власність, внаслідок їх самовільного зайняття, використання не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу; відшкодування збитків за погіршення якості ґрунтового покриву тощо і за неоподаткування доходів у зв'язку з тимчасовим невикористанням земельних ділянок;
- кошти від реалізації безхазяйного майна, знахідок, спадкового майна;
- надходження коштів від Державного фонду дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння.

Джерелами формування спеціального фонду бюджету Харківської міської територіальної громади є джерела, визначені статтею 691 Бюджетного кодексу України.

У доходах бюджету розвитку, що входить до складу спеціального фонду передбачаються надходження коштів (рис.2): від продажу земельних ділянок не сільськогосподарського призначення – 50,0 млн. гривень; відсотків за

користування позиками, наданими з місцевих бюджетів до введення в дію Бюджетного кодексу України, – 5,1 тис. гривень.

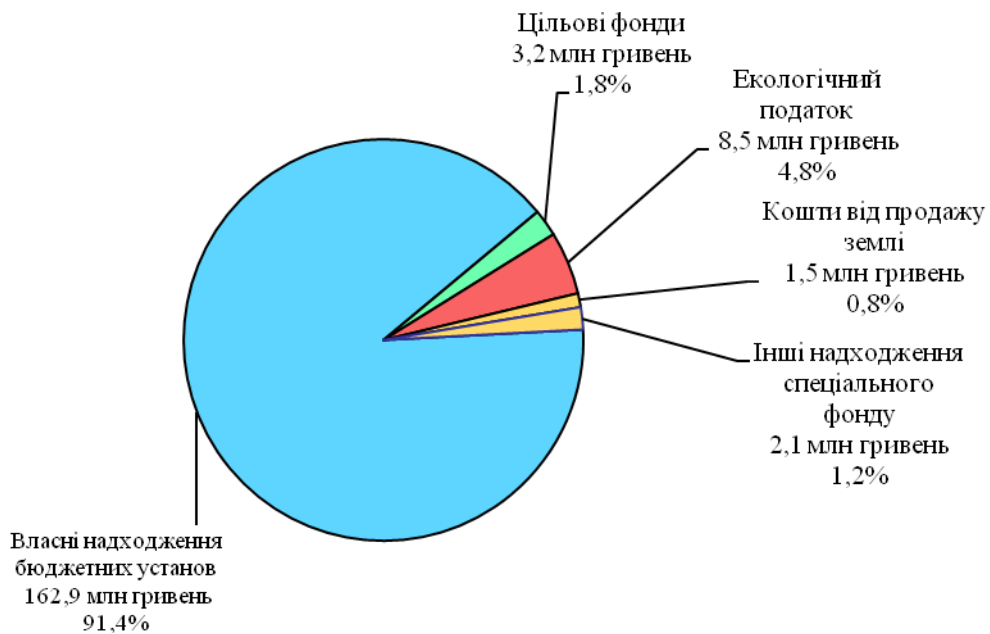

Рис. 2. Структура спеціального фонду бюджету Харківської міської територіальної громади за 2023 рік [13].

Прогнозні надходження зазначених джерел розраховані галузевими Департаментами Харківської міської ради. Всього обсяг доходів бюджету розвитку на 2024 рік становить 50,0 млн гривень.

Крім того, до спеціального фонду бюджету громади відповідно до Бюджетного кодексу України зараховуються власні надходження бюджетних установ, розрахункова сума яких становить 115,0 млн гривень, екологічний податок – 5,7 млн гривень, відрахування грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища – 0,3 млн гривень.

Загальний обсяг доходів спеціального фонду визначено в сумі 171,0 млн. гривень. Крім вищевказаних джерел дохідна частина фінансових ресурсів міста

формується за рахунок цільових трансфертів, які передаються з Державного бюджету України до бюджету територіальної громади.

Міжбюджетні трансфери згідно зі статтею 77 Бюджетного кодексу України заплановані на рівні обсягів, визначених у Законі України «Про Державний бюджет України на 2024 рік».

Бюджету Харківської міської територіальної громади на 2024 рік включає: додаткові дотації: на компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів внаслідок наданих державою податкових пільг зі сплати земельного податку суб'єктам космічної діяльності та літакобудування – 280,8 млн гривень; здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації – 617,4 млн гривень.

Структура субвенції: освітня – 2 033,2 млн. гривень; на відновлення об'єктів критичної інфраструктури в рамках спільного з Міжнародним банком реконструкції та розвитку проекту «Проект розвитку міської інфраструктури – 2» – 125,9 млн. гривень; продовження третьої лінії метрополітену в м. Харкові – 722,0 млн. гривень.

На реалізацію державних програм бюджету Харківської міської територіальної громади (через обласний бюджет) передбачаються такі трансфери: дотація на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я за рахунок відповідної додаткової дотації з державного бюджету – 24,2 млн. гривень; субвенція на здійснення переданих видатків у сфері освіти за рахунок коштів освітньої субвенції – 67,5 млн. гривень.

Збільшення обсягу трансфертів пов'язане з отриманням субвенцій, які не планувались і не надходили до бюджету Харківської міської територіальної громади у 2022 році: на реалізацію проектів (об'єктів, заходів), спрямованих на ліквідацію наслідків збройної агресії – 223,0 млн гривень; відновлення об'єктів

критичної інфраструктури в рамках спільного з Міжнародним банком реконструкції та розвитку проєкту «Проект розвитку міської інфраструктури – 2» – 1 190,5 млн гривень; придбання житла окремим категоріям громадян – 215,1 млн гривень; фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту та утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах – 0,4 млн гривень.

Поряд з цим, знизились обсяги освітньої субвенції (1 661,2 млн гривень) на 400,3 млн гривень у зв'язку зі зменшенням кількості учнів (на основі верифікованих Міністерством освіти та науки України даних) [11].

Також з 2023 року скасовано пільгу для суб'єктів космічної діяльності, що призвело до зменшення дотації на компенсацію втрат місцевих бюджетів внаслідок, наданих державою податкових пільг зі сплати земельного податку суб'єктам космічної діяльності та літакобудування (291,3 млн гривень) на 3,5 млн гривень.

Як і у попередньому році не отримана з державного бюджету субвенція на подовження третьої лінії метрополітену у м. Харкові в сумі 1 517,3 млн гривень.

Підвищення ефективності використання всіх видів місцевих ресурсів, зростання підприємництва, розвинена інфраструктура здатні забезпечити фінансування розвитку територіальної громади [12]. Такий підхід цілком корелюється з прийнятою Урядом Державною стратегією регіонального розвитку на 2021-2027 роки, де зазначено, що «Реалізація державної регіональної політики на період до 2027 року здійснюватиметься на основі комплексного територіального підходу, що передбачає, що об'єктом у рамках регіональної політики є територія, яка характеризується специфічним набором соціальних, просторових, екологічних та економічних особливостей»

Висновки. Забезпечення системності бюджетного процесу під час воєнного стану визначили ключові особливості виконання бюджету Харківської міської територіальної громади у 2023 році.

Акцентовано увагу на централізації фінансування інвестиційних проєктів з відновлення об'єктів критичної інфраструктури комунального підприємства «Харківські теплові мережі» та реалізацію проєктів (об'єктів, заходів), спрямованих на ліквідацію наслідків збройної агресії. Як пріоритетне визначено питання щодо концентрації на державному рівні бюджетних ресурсів на вирішення питань соціального характеру, зокрема компенсаційних виплат на придбання житла для сімей загиблих військовослужбовців, які брали участь в антитерористичній операції, та здійснення заходів із забезпечення національної безпеки та оборони, внутрішньо переміщених осіб тощо.

Тактичним питанням є верифікація даних про кількість учнів для розподілу додаткової дотації та освітньої субвенції, субвенції на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами між місцевими бюджетами.

Стратегічно важливим є додаткове дослідження відносно скасування пільги для суб'єктів космічної діяльності та літакобудування зі сплати земельного податку та вилучення до державного бюджету податку на доходи фізичних осіб від грошового забезпечення військовослужбовців.

В соціальному аспекті доцільним є перерозподіл фінансових ресурсів на забезпечення державних соціальних стандартів життя, досягнення соціально орієнтованого і збалансованого соціально-економічного розвитку територіальної громади у зв'язку зі збільшенням кількості внутрішньо переміщених та безробітних осіб, та орієнтування на соціально-економічні проблеми, що виникли внаслідок постійного обстрілу інфраструктури міста (відновлення зруйнованих об'єктів житлово-комунального та соціально-культурного призначення).

Стратегічно доцільним є переорієнтація видатків на забезпечення поточної діяльності установ і закладів бюджетної сфери, фінансову підтримку комунальних підприємств, що забезпечують життєдіяльність міста Харкова, а також здійснення черговості платежів при казначейському обслуговуванні у зв'язку з призупиненням статті 55 Бюджетного кодексу України щодо проведення захищених статей видатків бюджету.

Список використаної літератури:

1. Гупаловська М. Б., Яхторович Х.С., Кіт О.В. Планування і виконання місцевих бюджетів України в умовах децентралізації. *Молодий вчений*. 2021. № 2(2). С. 253-258. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-2-90-51>.
2. Деякі питання формування та виконання місцевих бюджетів у період дії воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2022 р. № 252. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-formuvannya-ta-vikonannya-miscevihbyudzhetiv-u-period-voennogo-stanu-252>.
3. Дяченко С. А. Аналіз розвитку інституту місцевих бюджетів в Україні: тенденції та прогнози. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 8. С. 63-69. URL: 10.32702/2306-6814.2021.8.63
4. Крайник, О., & Федорчак, О. (2022). Фінансування розвитку територіальних громад в умовах децентралізації. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2(43), 118-125. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.43.2022.3558>.
5. Куценко Т.Ф., Сіренко Я.С. (2019). Забезпечення фінансової спроможності територіальних громад як пріоритет децентралізації управління / О.В. Макроекономічне оцінювання публічного сектору в антикризовому управлінні. К.: КНЕУ, 125-152. URL: http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/30350/1/MO_2019_7.pdf.
6. Лещух І. В. Доходи місцевих бюджетів в умовах війни: трансформація структури та перспективи подальшого формування. *Бізнес Інформ*. 2022. № 4. С. 74–82. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-4-74-82>.
7. Малишко В. В., Макачук І. М., Дем'яненко Л. О. Аналіз формування і використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів. *Економічний вісник університету*. 2021. Вип. № 49. С. 188-200. URL: <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2021-49-188-200>.
8. Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на відновлення об'єктів критичної інфраструктури в рамках спільного з Міжнародним банком реконструкції та

розвитку проекту «Проект розвитку міської інфраструктури – 2». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1279-2022-%D0%BF#Text>.

9. Письменний В.В. Забезпечення самостійності місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації. *Фінанси, банківська справа та страхування*. 2021. № 1(76). С. 144-156. URL: [https://doi.org/10.33987/vsed.1\(76\).2021.144-156](https://doi.org/10.33987/vsed.1(76).2021.144-156).

10. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України № 2120-IX від 15.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>.

11. Про внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України щодо посилення гнучкості місцевих бюджетів та підвищення оперативності прийняття рішень : Закон України від 09.07.2022 № 2390-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2390-20#Text>.

12. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки Постанова Кабінету Міністрів України № 695 від 05.08.2020. Офіційний вісник України № 67 від 28.08.2020. 2155. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Текст>.

13. Особливості виконання бюджету Харківської міської територіальної громади у 2023 році. Інформаційно-аналітичні матеріали /Т.Д. Таукешева, Г. В.Даудова та ін. Харків: КП «Міська друкарня», 2024. 139 с.

14. Шелест О.Л., Бабічев А. В. Ресурсна забезпеченість бюджету територіальної громади під час воєнного стану. *Адаптивне управління: теорія і практика*. Серія «Економіка» Випуск 15(30), 2023. URL:<https://amtp.org.ua/index.php/journal2/issue/view/32>.

References:

1. Hupalovska M. B., Yakhtorovych Kh.S., & KitO.V. (2021) Planuvanniai vykonannia mistsevykh biudzhetiv Ukrainy v umovakh detsentralizatsii. *Molodyi vchenyi*. № 2(2). 253-258. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-2-90-51>. [in Ukrainian].

2. Deiaki pytannia formuvannia ta vykonannia mistsevykh biudzhetiv u period dii voiennoho stanu :Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 11 bereznia 2022.№ 252. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-formuvannya-ta-vikonannya-miscevihbyudzhetiv-u-period-voyennogo-stanu-252>. [in Ukrainian].

3. Diachenko S. A. (2021). Analiz rozvytku instytutumistsevykh biudzhetiv v Ukraini: tendentsii ta prohnozy. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. № 8.63–69. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.8.63.[in Ukrainian].

4. Krainyk, O., & Fedorchak, O. (2022). Finansuvannia rozvytku terytorialnykh hromad v umovakh detsentralizatsii. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2(43), 118–125. <https://doi.org/10.55643/fcaptop.2.43.2022.3558>. [in Ukrainian].

5. Kutsenko T.F., & Sirenko Ya. S.(2019). Zabezpechennia finansovoi spromozhnosti terytorialnykh hromad yak priorytet detsentralizatsii upravlinnia [Ensuring the financial capacity of local communities as a priority of decentralization of management]. Makroekonomichne otsiniuvannia publicznego sektoru v antykrizovomu upravlinni. K.: KNEU, 125-152. URL: http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/30350/1/MO_2019_7.pdf [in Ukrainian].

6. Leshchukh I. V. (2022). Dokhody mistsevykh biudzhativ v umovakh viiny: transformatsiia struktury ta perspektyvy podalshoho formuvannia. Byznes Ynform. № 4.74–82. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-4-74-82>. [in Ukrainian].

7. Malyshko V. V., Makarchuk I. M., & Demianenko L. O. (2021). Analiz formuvannia i vykorystannia finansovykh resursiv mistsevykh biudzhativ. Ekonomichnyi visnyk universytetu. Vyp. № 49. 188-200. URL: <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2021-49-188-200>. [in Ukrainian].

8. Pro zatverdzhennia Poriadku ta umov nadannia subventsii z derzhavnoho biudzhetu mistsevym biudzhetam na vidnovlennia ob'ektiv krytychnoi infrastruktury v ramkakh spilnogo z Mizhnarodnym bankom rekonstruktsii ta rozvytku proektu «Proekt rozvytku miskoi infrastruktury – 2». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1279-2022-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian].

9. Pysmennyi V.V. (2021). Zabezpechennia samostiinosti mistsevykh biudzhativ v umovakh finansovoi detsentralizatsii. Finansy, bankivska sprava ta strakhuvannia. № 1(76). 144-156. URL: [https://doi.org/10.33987/vsed.1\(76\).2021.144-156](https://doi.org/10.33987/vsed.1(76).2021.144-156). [in Ukrainian].

10. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo dii norm na period dii voiennoho stanu: Zakon Ukrainy № 2120-IKh vid 15.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>. [in Ukrainian].

11. Pro vnesennia zmin do rozdil VI «Prykintsevi ta perekhidni polozhennia» Biudzhetnoho kodeksu Ukrainy shchodo posylennia hnuchkosti mistsevykh biudzhativ ta pidvyshchennia operatyvnosti pryiniattia rishen : Zakon Ukrainy vid 09.07.2022 № 2390-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2390-20#Text>. [in Ukrainian].

12. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2020). Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytkuna 2021-2027 roky [On approval of the State Strategy for Regional Development for 2021-2027] Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 695 vid 05.08.2020. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy No 67 vid 28.08.2020. St. 2155. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

13. Transformatsiia biudzhetu Kharkivskoi miskoi terytorialnoi hromady pid chas viiny. Informatsiino-analitychni materialy / T. D. Taukesheva, H. V. Daudova ta in. Kharkiv: KP «Miska drukarnia», 2023. 135. [in Ukrainian].

14. Shelest O. L., & Babichev A. V. (2023). Resursna zabezpechenist biudzhetu terytorialnoi hromady pid chas voiennoho stanu. Adaptivne upravlinnia: teoriia i praktyka. Seriia «Ekononika» Vypusk 15(30), URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal2/issue/view/32>. [in Ukrainian].

Oleksii L. Shelest

PhD of Economics, Associate Professor,
Educational and Scientific Institute "Ukrainian Engineering and Pedagogical
Academy" of Kharkiv National University named after V. N. Karazin, Kharkiv,
Ukraine

Anatolii V. Babichev

Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor,
Kharkiv National University named after V. N. Karazin, Kharkiv, Ukraine

**Assessment of budget income of the Kharkiv urban territorial community
during marital state**

Abstract: The article deals with the analytical aspects of local budget formation due to changes in tax and budget legislation. The implementation of indicators by the main sources of revenues to the budget of the territorial community of Kharkiv is analyzed.

The priority areas of financing expenditures determined by the conditions of martial law and related to the functioning of urban infrastructure are presented. The martial law, extended due to the ongoing full-scale Russian armed aggression against Ukraine, has determined new conditions for the implementation of local budgets in 2023, characterized by: non-use of medium-term budget planning due to the unstable socio-economic situation, which makes it impossible to determine macroeconomic indicators for the future; high level of dependence of the quality of revenue and expenditure planning on internal and external factors that affect the organization of the budget process; increasing the level of automation of municipal finance management processes through the use of the latest digital technologies for interaction between financial and treasury bodies, managers and recipients of budget funds.

A detailed analysis of these features of the budget process and an assessment of their impact on the implementation of the territorial community budget in 2023 made it possible to identify problematic issues related to the implementation of revenue indicators, budgeting for the activities of municipal target programs, and to identify internal reserves for replenishing financial resources and attracting additional interbudgetary transfers. This allows to ensure the efficiency of budget funds management in the established mode, taking into account their resource capacity and priority of expenditures.

Keywords: assessment, budget, revenues, expenditures, expenses, debt, local taxes, transfers.